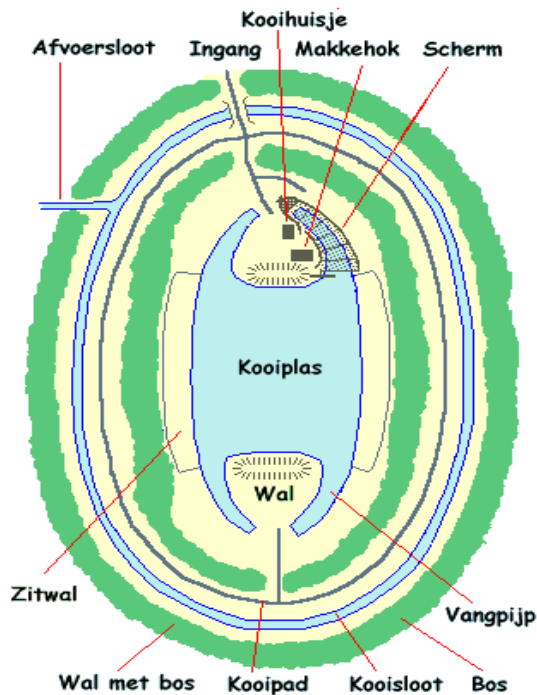

Een Hollandse Uitvinding: De Eendenkooi.

De eendenkooi als zodanig is in de 13e of 14e eeuw in Holland uitgevonden en is een vanginrichting.

Tot zo'n 200 jaar geleden werden wilde eenden nog in een eendenkooi gevangen met behulp van kooi- of staleenden en de eendenvanger of kooiker gebruikte meestal een kooikershond.

Het vangen van eenden is een apart vak. Het vereist veel geduld en voorzichtigheid. Eenden zijn schuwe vogels.

Voorbeeld van een Eendenkooi.

Bouw:

Zo'n eendenkooi bestaat meestal uit een min of meer rechthoekige kooiplas, gelegen in een bos, het kooibos. In elke hoek van de plas is een vangpijp gegraven. Dit is een brede sloot, die in een bocht loopt, geleidelijk smaller wordt en eindigt in een vangkorf. In het makkehok worden de eenden tam gemaakt. In het kooihuisje wordt het eendenvoer en het gereedschap bewaard.

De vangpijpen zijn halverwege afgeschermd met overhangende takken en/of rietmatten om het ontsnappen van de wilde eenden te voorkomen. Aan het eind van de vangpijp is er geen bedekking meer en is er meer licht, zodat het lijkt of men de open lucht in kan vliegen. Dit is echter bedrog want hier is de vangpijp met gaas afgesloten. Tevens staat aan het eind hier het vanghok.

Een voorbeeld van een vangpijp.

Kooieenden:

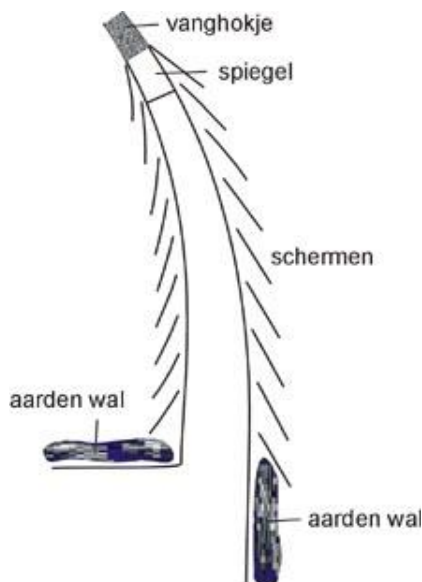
In de kooiplas zwemmen een aantal tamme kooieenden (de staleenden), die door de kooiker dagelijks in de vangpijp bijgevoerd wordt. Zij gaan in het voorjaar naar de sloten in de omgeving en komen in de zomer met hun aanwas weer terug op de kooiplas. Op deze wijze heeft een goede kooi een flinke hoeveelheid makke eenden welke niet schuw zijn. Deze weten ook, dat wanneer zij het kooikerhondje bij de vangpijp zien verschijnen, er even later voer in de vangpijp wordt gestrooid en zwemmen dan ook massaal de vangpijp in. Tevens is er een vliegstal. Deze minder tamme eenden trekken er 's nachts op uit om voedsel te gaan zoeken en laten zich niet meer vangen. Zij leven wel in de kooiplas en schrikken ook niet meer van de kooiker.

's Nachts zoekt de "vliegstal" samen met echte wilde eenden voedsel en ze nemen deze wilde eenden mee naar de kooiplas, waar ze overdag ongestoord uitrusten.

Vangwijze:

Afhankelijk van de windrichting (eenden vliegen altijd tegen de wind in weg) bepaalt de kooiker welke vangpijp gebruikt zal worden.

Hierna komt de kooiker samen met zijn hond in actie. De rietschermen zijn zodanig geplaatst dat men langs de vangpijp kan lopen zonder dat de eenden vanaf de plas er iets van kunnen zien. De kooiker stuurt zijn hond (enkel met gebaren!) via een bepaald parcours via de openingen in de rietschermen zodanig, dat de eenden op de plas hem afwisselend wel of niet zien (vooral de hoog gedragen pluimstaart).

Kooikerhond

De tamme kooieenden zien de hond en weten dat ze gevoerd zullen worden en zwemmen terstond richting vangpijp. De schuwe wilde eenden zijn voorzichtig, maar erg nieuwsgierig naar dat hondje. Een aantal van deze wilde eenden kan de verleiding niet weerstaan en volgt de tamme eenden de vangpijp in. Het hondje laat zich verder in de vangpijp nogmaals zien en als er voldoende eenden ver genoeg in de vangpijp zijn, dan laat de kooiker zich achter de eenden zien op een plek tussen de eenden en de plas.

De kooieenden kennen de kooiker en blijven rustig zitten, echter de wilde eenden schrikken en vliegen op om te vluchten, tegen de wind in, in de richting van het vanghok. Uit de verte lijkt het erop dat ze daar de vangpijp uit kunnen vliegen. De pijp is echter afgesloten met gaas: de spiegel. Daardoor vallen ze en vluchten uiteindelijk lopend het vanghok in. Met een touwtje wordt de klep van het vanghok door de kooiker gesloten.

Spreekwoorden:

De uitdrukkingen 'de pijp uit gaan' en 'achter de schermen' vinden hun oorsprong in de eendenkooi!

Opmerking:

Er bestaan verschillende vormen van eendenkooien, maar ik hoop door bovenstaande verhaal een redelijk algemeen beeld gegeven te hebben van de bouw en vangwijze van de eendenkooien.

Er zijn bijvoorbeeld eendenkooien met 3 vangpijpen, maar ook wel met 7 vangpijpen. De rietschermen langs de vangpijp staat soms visgraatgewijs, maar ook wel aaneengesloten met openingen voor de hond.

De beschrijving is niet specifiek voor de eendenkooi aan de Wippertdijk bedoeld.

Wim Besselink.

Bronvermelding:

www.eendenkooi.net

www.xs4all.nl/~nieko/kooi.htm

www.nationaalpark.nl (kies schiermonnikoog en dan beheer)

www.home.zonnet.nl/eendenkooi-maaspoort/index.html

www.koikerhondje.nl